

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Af VERDENS-KRØNIKEN 1817

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter", i Grundtvig, N. F. S.: *N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter*, Gyldendalske Boghandel, 1904-1909, s. 668.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-grundtvig03val-shoot-idm139670052478736/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter

Verdens-Krøniken 1817

thi det Gjenfærd, hvis Værk disse urolige Drømme aabenbar ere, svæver over det Hele. Spørger man nu om Jean Paul, da har jeg hverken glemt eller overseet, men glemmt ham, til jeg eller en Anden kan, ved næiere Eftersyn, finde en Plads, hvor man kan være bekendt at sætte ham. Det haster nok heller ikke; thi saavidt jeg kan skjønne, har han ikke virket stort anderledes, end som en mørk Tale, man imellem bryder sit Hoved med, men lader saa staae ved sit Værd. Saaledes har han i det Mindste virket paa mig, og seer jeg ikke meget feil, da hører han mere til Historiens Konst-Kammer, end til dens Universitet og Konst-Academie, mere til Tydsklands Natur-Historie, som en indviklet Anthropologie, end til Historien om, og Udviklingen af, hvad der er forknyttet i ham.

Dog, alt Sligt er kun Smaating mod, hvad jeg selv kunde fristes til strengt at paatale: Overspringet nemlig af hele Nordens Historie efter Trediveaars-Krigen. Var jeg en Tydsker, da slap jeg nemt fra denne Anke, og gav kun Læseren en lang Næse, det vil her sige: en høitydsk Kjendelse for, at i Aandens Rige, hvilket da i min Mund løb sammen med det bellige romerske, er Danmark kun et Annex til Tydskland, omtrent som Sverrig til Frankerig. Men, skjøndt denne Undskyldning kunde synes at komme mig vel tilpas, og uagtet jeg til Nød kunde bevise, hvad Bogen maaskee selv stadfæster, at jeg har lidt tydsk Blod i min lille Finger¹, nævner jeg dog ikke at istemme, hvad det gjør mig ondt at høre, selv Steffens skal ynte om, uagtet jeg turde paatage mig, endog af hans egne Skrifter, at bevise det Modsatte. Kort sagt, jeg er, hvad neppe Nogen af mine Læsere omtvivler, med Liv og Sjæl dansk, og har jeg nogen Aand, som jeg virkelig bilder mig ind, da er den ingenlunde tydsk, men dansk, og altsaa gives der en dansk Aand, som bestrider den tydske, og det ikke blot i mig, men i alt, hvad der gjennem Tiderne er enig med mig, og har betakket sig, som jeg betakker mig, for al Optagelse i tydske Forbund, de føre saa, hvad Navn de vil, fra Catters og Cheruskers af til dem, der stiftedes under Preusens og Frankerigs Ørne. Vel holder jeg meget af Ord-sprog, og vil ikke nægte, at vi har et, der hedder: som man raaber i Skoven, saa faaer man Svar; end videre bekvender jeg, at tydske Raab har alt for tit i Skoven fundet Gjenlyd; men

¹ Grundtvigs Farmoders Fader, Drabaoltejaant Johan v. Lauenstein, var tysk af Byrd.

paastaae tør jeg dog, at det var ei i Danmarks Aand, det var, hvad Echo altid er, og hvad det gjælder for i Nordens Myther: det var kun Dværge-Maal, som Dannemænd kan aldrig nemme, før de forsage Modersmaalet, og altsaa er ei længer Dannemænd; thi aldrig lader sig det bløde, jævne, runde Bøge-Blad udtakke til en Egekrands for Herman og Thusnelde. Man veed da og, det gamle Ordsprog er, som flere danske, u d e r s k j e l l e t, og udsiger, hvad Historien stadfæster, at, som man raabde til, saa fik man Svar i Skoven; thi intet Ord, undtagen Guds og Sandheds, har fundet dyb og klar og varig Gjenlyd i det danske Hjerter, og til man kan bevise, at Saxo er Echo af Albert fra Stade, og Kingo af Poul Gerhard, skal man nødes til at indrømme, at der, i deres og deres Frænders Bøger, er en, vel ikke hindstærk, men uidentivl dog indholdsrig dansk Literatur, som Tydskerne i det Mindste gjorde vel i at lade staae ved sit Værd, til de lære at kjende den, og gjorde uidentivl vel i at skjænke særdeles Opmærksomhed. Det har de nu imidlertid ikke gjort, og selv den islandske Literatur, som Nogle af dem i den sidste Tid have leget med, betragte de som Gjenlyd af oldtydske Ord, de rigtig nok har glemt, men dog indbilde sig, man gjerne, uden at have dybere Bryst-Lommer end de, kunde gemme, til Trods for de skiftende Tider. Saameget er da unægteligt, at Norden ikke, siden Skrift kom paa Tryk, og neppe siden Skrift mellem os kom i Gang, har virket Noget, som er Talen værd, paa Aand og Skrifter udenlands, og da nu, siden Trediveaarskrigen, den verdsliige Indflydelse ei heller, i det Mindste sees at have været synderlig, saa er det klart, at mange Ord om Norden i den sidste Tid staae ei i Verdens-Kroniken paa deres rette Sted, og mange Ord, forholdsviis, maatte jeg talt, hvis jeg, under den Skikkelse, min Bog har nu, skulde gjentaget, hvad jeg forhen sagde om Norden. Før, da jeg lod Præste-Tungen raade, var det mig ikke blot en Hoved-Sag, men en Samvittigheds-Sag, uforbeholden at skildre først og sidst mit Fædrelands Deelagtighed i Nøden og Brøden; nu derimod, da jeg føler, at det er skæet indtil Videre noksom, eller forgjæves, nu var det mig en Hovedsag, klart at afmale den høitydske Viisdom, og lade Dannemænd deri speile og kjende sig selv, forsaavidt de knælede for den. Lidt havde jeg nok til Slutning agtet at sige om Ægteskaberne herinde, dem i tilladte og dem i forbudne Led, om Raad og Uraad, Kiv og Modgang, Skilsmisser og sønderskaarne Liin, ja, sønderbrudte Hjerter, kort sagt, om Nordens Forhold i sig selv og til de store Magter; men, som sagt, jeg

Verdens-Kroniken 1817

nænde ei at flytte Staven bort fra Luthers Grav, og langt fra at angre den Nænsomhed, indseer jeg nu, at Tavshed, fra alle Sider betragtet, her tjænde bedst. Vil Gud, da skal jeg, efter Jubelfesten, give en Udsigt over Nordens indholdsrige Kronike, som i det Mindste skal bevise, at Gjæmt er ikke glemst, og at der i Danmark er en Literatur, som Tydskerne neppe vil tilægge sig, og som de dog skal have ondt ved at kalde livløs og hverdags.

Nu faaer det denne Gang være nok talt om mine virkelige eller formeentlige *peccata omissionis*¹, og disse turde vei i de Flestes Øine synes ubetydelige imod de mange og store gjærlige Synder, man sagtens vil finde mig skyldig i; men derom kan jeg netop derfor fatte mig kort, ligesom det, forsaavidt de ere uvitterlige, følger af Fornødenhed. Ærlig erklærer jeg, nu som før, at det skal glæde mig at gjøres opmærksom paa mine Feil, de være saa begaaede i Fortælling eller Bedømmelse, i Anordning, Stil eller Sprog, og at det forrige Gang ingenlunde skedte tilbørlig, kan jeg ikke fremføre noget mere umistænkeligt Bevis paa end de mange Rettelser, jeg, af egen Drift, har afstedkommet, og naar derimellem kun findes faa af dem, man har opfordret mig til, kan hint vel i Retsindiges Øine gjæide for et Vidnesbyrd om, at det ikke er mine Feil, jeg freder om, med mindre min Troe og min Overbevisning er mine Grundfeil, noget, jeg trøstlig overlader til Historien og sandhedskjærlige Læseres Samvittighed at bedømme. Frit tør jeg sige, at hver Læser, som elsker Sandhed og Historie, om han ogsaa i mange Stykker skuide være langt fra min Mening, maa agte min Bog for gavnlig og ønske den i hver boglærd Ungersvends Haand, til den fortrænges af en bedre; thi, selv om han fandt Gift i Bogen, Giftblander kunde han dog aldrig kalde mig, saasandt som et ærligt, flittigt og grundigt Studium af Historien unægtelig maa være den bedste, ja, eneste sande Modgift mod al historisk Vildfarelse, og saasandt som min hele Bog øiensynlig er stilet paa at opmuntre og drive til et saadant Studium. Lad os for et Øieblik sætte den Muelighed, at min hele Beskuelse af Folkenes Færd og Menneskets Udvikling var skjæv og ufor-svarlig, saa var det dog aabenbar kun, fordi den ei var klar og dyb og grundig nok, og kan allerede den, jeg har, begeistre en Mand for Historien, og begeistre hans Tale, hvad maa da ikke den dybere og sande kunde gjøre, og til med Flid at søge den,

¹ = Uudladelsessynder.